

a) Speciális felvételi vizsga matematikából (összesen 120 pont érhető el). Emeltszintű matematikai feladatok kitöltésével zajlik. Csak írásbeli, egyfordulós rendszerű. Oktatási intézményünkben kerül megrendezésre, s összesítve a felvételizőnek minimálisan 50%-ban teljesítenie kell a felvételi feladatokat (legalább 60 pontot el kell érnie, s aki ezt nem teljesíti, az automatikusan kiesik az iskolába bekerülhető diákok közül).

b) Általános iskolai eredmény (összesen 60 pont érhető el). Az általános iskolai eredmények közül a 6., 7. és 8. osztály év végi átlageredményeit vesszük figyelembe. A három esztendő év végi eredményeit összeadjuk, s a kapott eredményt megszorozzuk 4-gyel.

c) Versenyen elért eredmény (összesen 120 pont érhető el). Kizárólag a 8. osztályban, matematika versenyen nemzetközi, szövetségi vagy köztársasági szinten elért 1., 2. vagy 3. helyezéért egyformán 120 pont jár.

Évente csak 20 új tanulót tudunk fogadni, ezért a legtöbb pontot szerző első 20 diák nyer felvételt.

Bolyai Farkas Alapítvány a magyarul tanuló tehetségekért

Az egykori bolyais diákok 2005-ben egy érzelmekkel és emlékekkel teli 50 éves érettségi találkozó után úgy vélték, hogy valamit tenni kívánnak a magyarul tanuló tehetséges fiatalokért. Ehhez egy alapítvány létrehozása tűnt a legalkalmasabbnak.

Segítségre, támogatásra szüksége is van a Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégiumnak a magas szintű oktatás tárgyi és személyi feltételeinek biztosításában. Legfőképpen azoknak a fiataloknak, akik rendelkeznek azzal a szorgalommal és tehetség-

gel, amely szükséges ahhoz, hogy a kellő tudást megszerelve képesek legyenek megtalálni a társadalmilag hasznos jövőbe vezető ösvényeket és továbbfejleszteni tudományos és kulturális ismereteiket.

Alapítványunkat 2005. szeptember 11-én 58 természetes és 7 jogi személy összefogásával hívtuk életre, és célul az alapító okirattal összhangban a következőket tűztük ki:

- sokoldalú segélynyújtás biztosítása a zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégium céljainak eléréséhez;
- az alkotótevékenység elősegítése, valamint más szociális és hasznos célok megvalósítása;
- anyagi és humanitárius segélynyújtás a tehetséges tanulóknak és egyetemi hallgatóknak, akik magyar nyelven folytatják tanulmányaikat;
- Bolyai Farkas és fia, János szellemi hagyatékának őrzése, és ennek a szellemiségnek továbbvitele a tudományos kutatás, valamint a kulturális tevékenység területén.

A zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégium azzal a céllal alakult meg, hogy a vajdasági magyar természettudományi és műszaki értelmiséget erősítse, amelyet a 90-es évek háborús időszaka igen csak megtépázott. Az alapítás úttörő jelentőségű volt a régióban, különösen pedig a kisebbségi oktatásban. Túl azon, hogy intézményünk a komplex tehetséggondozás mellett kötelezte el magát, az oktatás magyar nyelven zajlik. Legalább ilyen egyedülálló, hogy iskolánk saját kollégiummal rendelkezik, amely biztosítja a nevelés, a tehetség- és személyiségfejlesztés kereteit is. Iskolánk 2008-tól regisztrált tehetségpontként is működik, illeszkedve a Kárpát-medencei Tehetségpontok hálózatába.

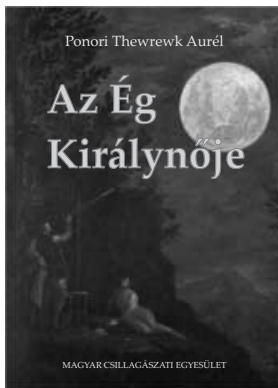
KÖNYVESPOLC

Ponori Thewrewk Aurél: AZ ÉG KIRÁLYNŐJE

Magyar Csillagászati Egyesület, Budapest, 2009, 172 oldal

Az Ég Királynője egy karcsú kötet, ami-ben minden benne van, amit a Holdról tudunk érdemes. Persze ilyesmi az interneten is megtalálható, de távolról sem egy karcsú kötetben, és elég sok fáradtságba kerülne valami megközelítő színvonalú anyag összegyűjtése.

Az első fejezet összefoglalja a tudás-minimumot, amit mindenképp illik tudni. Hogy mekkora, milyen messze van, mekkora a hőmérséklete, hogyan keletkezett, felszínének hány százalékát lát-hatjuk a kötött forgású égitestnek.

Háromszor ekkora terjedelemben esik szó a naptárakról. Az évet a Nap körüli pályamozgás periodikussága adja, a hold-pálya körbefutásához egy hónap (hold-nap) szükséges, a hét mint az átlagos kifáradás mértéke kerül a naptárba, hiszen a hetedik napon a Teremtő is megpihent.

Tizenkét naptárrendszerrel esik szó az ősi Európától az Újvilágig, köztük a magyar Hold-tisztelet több verses változatával is megismerkedhetünk. Fogfájás esetén az újhoid felé kell lehelni ezt a mondatot:

*Új Hód: új kiráj!
Köszöntelek téged
Ezen üdvözléssel
Hogy a fogfájást
Háricsd el tülem!*

A magyarokról szóló fejezet ad alkalmat a 19-es szám szerepének megvizsgálására. 19 napév kerek 235 holdhónapot tartalmaz, tehát ennyi idő után a napévben ugyanazokra a napokra esnek a holdfázisok, mint 19 évvel ezelőtt. Minthogy egyes mítoszok szent királyai 19 évig uralkodhattak (meton ciklus), áttekinthetjük a szerzővel az Árpád ház eseményeit 1000 és 1266 között.

A könyv terjedelmének hatodrészét szánja a szerző a fogyatkozások bemutatására. Minthogy Hold nélkül napfogyatkozás sincs, ezért mindkét fogyatkozásra egyenlő figyelem fordul. Mindkét esetben nagy élmény a jelenség leírása, a részletek elmagyarázása a megértetés hatalmas rutinjának diadala. „Ha teljes holdfogyatkozás idején egy űrhajós a Holdon a Föld felé nézne, amely épp elfedi a Napot, a Föld körül égővörös karikát látna, amely gyengén megvilágítja a sötét holdtájat. (Ilyenkor van a Holdon Napfogyatkozás.)” Megismerjük a könyvből a nevezetes napfogyatkozások szerepét a történetírásban, ugyanis a csillagászok napra képesek utána számolni egyes nevezetes fogyatkozásoknak. A *Thalész* által megjósolt napfogyatkozásról tudni lehet, hogy az i.e. 585. május 28-án a Halüsz folyó vidékén teljes volt. „Nos, ha a 48. olimpiai játékok 4. éve 585-re esett, akkor az 1. olimpia 1. éve az i.e. 776-ra volt tehető. És ezzel valamennyi, az olimpiád-érában megadott dátumot át lehetett számítani a mi naptárunk éveire.”

Ezután következik a talán legérdekesebb fejezet a Hold földi hatásairól. Mindenekelőtt az árapályról, ahol a jelenséggel összemérhető érdekességű magyarázatának története. *Galilei* tévedésének ismertetése alapján fontos következtetések vonhatók le a korra, majd a gravitáción alapuló elmélet kifejlődése után az árapály segítségével több százmillió évvel ezelőttre is tehető észrevételek. Nevezetesen a Hold az árapályjelenségen keresztül fékezi a Föld forgását, aminek következtében 400 millió évvel ezelőtt 405 napos volt az év, és 21,5 órából állt egy nap. Erre lehet következtetni az ősi időkben élt korallok és kagylók mészvázának mikroszkópos vizsgálatából is. Az élet elterjedése a szárazföldön a Földhöz még sokkal közelebb keringő Hold kilométeres magasságú árapályhullámainak köszönhető. A földtengelynek a Nap körüli keringés síkjához mérhető 66,5°-os szöge csak kevéssé változik. „És a Hold továbbra is folyamatosan gondoskodik e tengelydőlési szög viszonylagos állandóságáról, és ennek folyományaként az élet fennmaradási és fejlődési lehetőségéről.”

Rövid fejezet foglalkozik a biológiai hatásokkal. Értethető, hiszen igen ritka a valószínűsíthető tényleges hatás a vélt hatások színes, de tudományos szempontból a néprajzra tartozó tömegében. „A régi görögök óvakodtak frigyre lépni fogyó Hold idején.” Az ázsiai bivaly nőtényének peteérése valóban újhold idejére esik. „Emiatt e bivalyok párzása mindig a sötétben történik, amikor legkisebb a veszély, hogy ragadozók támadják meg őket.”

Különféle népek elképzelései a Hold foltjaira.

A *Hold megismerése* című fejezetben az ősi megfigyelésektől a távcsöves méréseken át napjaink űrkutatásának Holdra vonatkozó eredményeiig terjed a skála. Külön alfejezet foglalkozik a holdutazásokkal, részletesen a valóságosakkal és szórakoztatóan a fantázia szülőtteivel. *Rostand* *Cyranójának* hétféle űrutazási technikájából egy pontos recept:

*Végül felállok egy arasznyi vasra
S mágnest dobok föl, még pedig magasra,
A mágnes röppen és mint egy bolond
A vonzott vas rögtön utána ront.
S addig vetem föl mágnes-darabom,
Amíg elérem holdam vagy napom!*

Az utolsó fejezet: *Mítoszok, népmesék, mondák, legendák a Holdról*. A Hold foltjaihoz fűződő elképzelésekről van szó, aminek változatosságát szavatolja, hogy *ugyanaz a foltcsoport másnak látszik 90° vagy 180°-kal elfordított Hold-helyzetben – dél felé haladva*. Az öt kontinens mindegyike helyet kap néhány mondájának, amelyekből kiderül, mennyire hasonlóak a halandók a Hold alatt.

Függeléként szerepelnek a magyar holdkráternevek, a legvégén pedig három oldal a forrásmunkákról és az ajánlott irodalomról.

Lehet, ha nagyon figyelek, találhattam volna valami elírást, hiányzó vesszőt, azonban a jól megformált, lebilincselő tartalom követése megfosztott a szokásos trófeáktól. Egyetlen lehetőségem maradt, hogy ajánljam mindenkinek nemcsak olvasmányként, de könyvespolcára, bármikor elérhető kötetként *Az Ég Királynőjét*.

Füstöss László